

De heer S. Noach uit Amsterdam is bij zijn 60ste verjaardag onderscheiden met het erekruis in de huisorde van Oranje. Koningin Juliana, die de onderscheiding zelf uitreikte, zei hem, dat hij als eerste het erekruis kreeg. De heer Noach is lid van het Voormalig Verzet Nederland en heeft in de oorlog veel joodse en niet-joodse Nederlanders uit het bezette gebied helpen ontsnappen naar de vrijheid.

„Ik moest huilen als ik mensen uit een kamp haalde”

door Joop van den Broek

„Al die jaren heb ik echt niet op een lintje zitten wachten, maar nu het gekomen is ben ik er natuurlijk wel trots op. Dat het zo lang heeft geduurd komt waarschijnlijk, omdat buitenlandse zaken er tegen was. Ik heb ten slotte als assistent van de Nederlandse consul in Lyon destijds nogal illegale dingen gedaan. Die mensen denken ambtelijk. In de oorlog werd gezegd, dat met die onderscheiding maar gewacht moest worden tot na de oorlog en toen kwam het er niet van: men gaf op den duur geen onderscheidingen meer voor oorlogsdaden. Engelandvaarders hebben me toen voorgedragen bij prins Bernhard, zo zal het wel gegaan zijn, uiteindelijk.

Ik ben Sally Noach en ik zeg wat me voor de mond komt. Het is waar, in de oorlog heb ik tegen de oude koningin gezegd, dat de buitenlandse dienst veel te weinig deed voor vluchtelingen, ik heb er nog een rapport over gemaakt, in Londen. De oude koningin zei toen al, onder ons, dat het vechten tegen de bierkaai was. Bij het begin van de oorlog reisde ik tussen Frankrijk en België, in Perzische tapijten. Ik was vrijgezel, toen. In Lyon zat een Nederlandse consul, een Fransman, die geen woord Hollands sprak en daar ben ik toen naast gaan zitten, als tolk en vertaler. Die man was ziek ook. Later is er een andere gekomen, ook een Fransman. In die tijd begonnen de Engelandvaarders te komen, die jongens die via Spanje naar Engeland wilden, om dienst te nemen. Als je je daar in Spanje bij de Nederlandse autoriteiten meldde, werd je verwezen naar de Spaanse politie en dan zat je zo in een kamp; je was maar het beste af, als je niet naar de ambassade of zo iets ging.

steeds. Maar een Fransman is altijd in de contramine, hij doet juist wat hem verboden is. Dat zie je nu weer, met die vijf kanonneerboden voor Israël. Zo zijn ze, die Fransen. Vlak voor de bezetting van dat zogenaamde onbezette Frankrijk kreeg ik een seintje dat ik weg moest wezen. Ik had in Lyon een hoop vrienden en relaties en ik verkocht wel eens tapijten, daar leefde ik van. Officieel heb ik nooit een cent gekregen. Op aandringen van koningin Wilhelmina heb

S. Noach: „Echt niet op 'n lintje zitten wachten.”

Ik later een claim ingediend van vijftienduizend gulden of zo, want er is veel van mijn eigen geld in die zaak gaan

die tijd begonnen de Engelandvaarders te komen, die jongens die via Spanje naar Engeland wilden, om dienst te nemen. Als je je daar in Spanje bij de Nederlandse autoriteiten meldde, werd je verwezen naar de Spaanse politie en dan zat je zo in een kamp; je was maar het beste af, als je niet naar de ambassade of zo iets ging.

Ze wisten wél dat ze bij Sally Noach in Lyon terecht konden. Dat wisten er eigenlijk veel te veel, maar dat is een andere

S. Noach: „Echt niet op 'n lintje zitten wachten.“

Ik later een claim ingediend van vijftienduizend gulden of zo, want er is veel van mijn eigen geld in die zaak gaan zitten. Ik heb vijftig Pond voorschot gekregen. Een handige advocaat had er meer uit gehaald, later, maar ik las er overheen, over dat „voorschot“.

Ik ging dus weg, in november of zo, 1942, via Andorra, Spanje, Portugal, naar Engeland. Daar ben ik goed ontvangen. Ik had een shock, van de emoties. Ik ben een emotioneel mens. Ik moest hullen, als ik mensen uit een kamp haalde en je moest andere mensen daar laten zitten. Ik dacht aan mijn ouders. Ze zijn niet teruggekomen. We wisten toen niet van gasovens, maar optimistisch waren we niet. In Engeland had de koningin een huis, in Southfield en daar heb ik een tijd gelegen om bij te komen. Na veertien dagen kwam minister Gerbrandy en later andere ministers. Ik heb bij koningin Wilhelmina in haar huis op Maidenhead geluncht. Later heb ik gewerkt bij het bureau inlichtingen.

Als u me nou vraagt of ik er wel eens aan terug denk, dan moet ik zeggen: ja. Ik was de eerste in 1947, die weer vergunning kreeg om Perzische tapijten in te voeren en ik heb nu twee supermarkten voor tapijten, een in Den Haag en een in Arnhem. Het gaat me niet slecht. Maar je denkt wel aan alle spanningen die je hebt doorgemaakt, de vriendschappen die je vond, nee, je raakt het niet kwijt. Als het weer moest deed ik het weer, dat wel.

Van de mensen die ik geholpen heb hoor ik niet veel meer. Nu bij die onderscheiding, ja, nu wel. Maar een mens vergeet zo vlug, nietwaar? De oud-Engelandvaarders, die wel, dat is een groep, die nog sterk aan elkaar hangt. We hebben deze maand weer een bijeenkomst.

Er waren nogal wat van die mensen op de receptie. Die had mijn vrouw georganiseerd. Ze zei dat iemand me spreken wou in het Doelenhotel. Ik had niet veel zin. We kwamen net van de koningin af, we hadden daar heel prettig zitten praten, bij een fles champagne. Ik toch naar het Doelenhotel. Daar zaten driehonderd man op me te wachten. Wie of wat, ik zou het niet meer kunnen zeggen, het is langs me heen gegaan, er gaat zoveel door je heen, op zo'n moment. Ja, er zijn veel felicitaties geweest, nu die onderscheiding er toch nog is gekomen. Maar het meest trots ben ik toch, dat niemand die door Lyon is gekomen, verloren is gegaan."

inter view

zaak. Ik verschaftte ze in ieder geval een laissez-passer, compleet met een officieel stempel van de préfecture. Ik was heel dik met de préfecture, in die tijd. Er zijn zes-, zeventuizend mensen via Lyon gekomen en ik ben er blij mee, dat er nooit eentje verloren is gegaan. Hele hulshoudens waren er bij, joods en niet-joods, ze zijn overal terecht gekomen: Engeland, Zwitserland, Suriname, Jamaica. Het waren nog niet eens allemaal Nederlanders. Er zijn ook Amerikaanse piloten bij geweest. Je kocht valse visa... enfin... ze zijn allemaal aangekomen.

Lyon was dat zogenaamde onbezette gebied van Frankrijk, maar overal zaten er Duitsers. Op 30 augustus 1942 was er een razzia op joden, later heeft de politieprefect me de brief van Laval laten lezen, dat er zo- en zoveel joden moesten worden geleverd. Ik zei, dat Nederlanders geen joden waren en ik ging naar de Prison Saint Jean. Er stonden vertegenwoordigers van andere landen voor die poort, maar ik zei al, die mensen denken ambtelijk. Ik vroeg of de diplomatie tegenwoordig niets meer uitmaakte en die Franse agent saluerde me op mijn valse papieren en liet me binnen. Ik heb toen 118 valse identiteitskaarten uitgeschreven, met de prachtigste Hollandse namen en die mensen gingen de gevangenis uit. De volgende dag heb ik er nog 432 uit het kamp gehaald. Een boel mensen zéiden maar dat ze Hollands waren, die waren slim.

Zelf had ik een identiteitskaart van ene Jean Desbonnets, katholiek. Ik ging naar de mis en alles en af en toe ging ik met de pastoor een praatje maken in de biechtstoel. Ze wisten het wel, die Fransen. Ja, ze zijn daar veel anti-semitischer geweest dan in Holland. Nog